

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos susidarymas ir europinės civilizacijos sklaida vėlyvaisiais viduramžiais	Istorija (05H)	Istorijos	Senovės ir viduramžių istorijos
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1
individualus	3	tiriamasis rašto darbas	1
Iš viso kreditų:			5

Dalyko anotacija

Lietuvos valstybės susidarymas geriausiai atsiskleidžia, nagrinėjant socialinių struktūrų bei politinių, administracinių, teisinių institutų atsiradimo ir jų tolesnės plėtotos procesą. Taip žvelgiant, išryškėja ilgalaikė ir netolydi Lietuvos valstybės kūrimosi eiga, kuomet struktūrinių pokyčių periodus keisdavo sąstingio ar net nuosmukio laikai. Lietuvos valstybė formavosi gilios socialinės ir kultūrinės transformacijos apimtoje vėlyvųjų Viduramžių (XIII–XV a.) Europoje. Ši aplinkybė lėmė, viena vertus, nevienalaikių socialinių struktūrų susidūrimą naujos valstybės teritorijoje, bet, kita vertus, sparčią adaptaciją prie jau susiformavusių ar besiformuojančių europinių institucijų, normų ir sampratų.

Šio kurso tikslas – analizuojant Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos (toliau – LDK) ir Vakarų bei kaimyninių Vidurio Rytų Europos kraštų socialinių ir valstybinių struktūrų raidą, pažinti viduramžiškos valstybės funkcionavimo sąlygas ir principus, stebėti jos raidos tendencijas, išsiaiškinti valstybinių struktūrų modernizavimo prielaidas bei nustatyti intensyviausių pokyčių laikotarpius. XIII–XV a. Lietuvos visuomenė ir valstybė formavosi ir vystėsi perimdama bei plėtodama europinės visuomenės bruožus, todėl jos pažinimas galimas tik Vakarų ir Vidurio Rytų Europos istorinio proceso kontekste. Taigi esminis šio kurso aspektas yra LDK susidarymas universalios vėlyvųjų Viduramžių Europos politikos ir kultūros įtakos sąlygomis. Kita vertus, LDK plėtra į rytus įtraukė ją į stačiatikiškos Bizantijos civilizacijos erdvę, o tai lėmė ryškius regioninius skirtumus valstybėje. Šiame kurse siūloma komparatyvinė perspektyva leidžia įvertinti skirtingų Europos regionų panašumus ir skirtumus, o taip pat geriau suprasti tolesnės jų istorinės raidos trajektorijas. Didžiausias dėmesys skiriamas valstybinių struktūrų ir institucijų raidai bei svarbiausių socialinių ir teisinių normų kaitai. Paskaitų metu apžvelgiamos pagrindinės XIII–XV a. LDK istorijos tendencijos, gretinant jas su analogiškų politinių, socialinių ir kultūrinių reiškinių kaita Vakarų ir Vidurio Rytų Europoje. Pristatomos naujausios europinės medievistinės istoriografijos kryptys. Supažindinama su įvairiakalbių Viduramžių šaltinių pobūdžiu.

Pagrindinė literatūra

1. Bardach Juliusz, Studia z ustroju i prawa Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV-XVII w., Warszawa-Białystok, 1970
2. Bloch Marc, La société féodale, t. 1-2, Paris, 1939-1940 (ir įvairūs vėlesni leidimai bei vertimai)
3. Borgolte Michael, Europos lyginamosios medievistikos būklė ir perspektyvos, in: Lietuvos istorijos metraštis 2003/1, Vilnius, 2004, p. 135-147
4. Brunner Otto, Land und Herrschaft. Grundfragen der territorialen Verfassungsgeschichte Österreichs im Mittelalter, Wien, 1965 (5. Aufl.)
5. Given James, State and Society in Medieval Europe, Ithaca, New York/London, 1990
6. Gudavičius Edvardas, Lietuvos europėjimo keliais: istorinės studijos, Vilnius, 2002
7. Petrauskas Rimvydas, Lietuvos diduomenė XIV a. pabaigoje – XV a.: sudėtis–struktūra–valdžia, Vilnius, 2003
8. Rowell Stephen C., Iš viduramžių ūkų kylanti Lietuva. Pagonių imperija Rytų ir Vidurio Europoje, 1295-1345, Vilnius, 2001
9. Schubert Ernst, Fürstliche Herrschaft und Territorium im späten Mittelalter, München, 1996
10. Schulze Hans K., Grundstrukturen der Verfassung im Mittelalter, Bd. 1-3, Stuttgart-Berlin-Köln, 1995-1998

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Rimvydas Petrauskas	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Petrauskas, Rimvydas. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Seimo ištakos: Didžiojo kunigaikščio taryba ir bajorų suvažiavimai XIV-XV a. // Parlamento studijos. 2005, nr. 3, p. 9-32. 2. Petrauskas Rimvydas, Lietuvos diduomenė XIV a. pabaigoje – XV a.: sudėtis–struktūra–valdžia, Vilnius, 2003. 3. Petrauskas, Rimvydas. Der litauische Blick auf den polnisch-litauischen Staatsverband - "Verlust der Staatlichkeit" oder Bewahrung der Parität // Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung : neue Folge der Zeitschrift für Ostforschung. Bd. 53, p. 363-372. 4. Petrauskas, Rimvydas. Die Staatsstrukturen des frühen Grossfürstentums Litauen // Jahrestagung. .p. 13-26. 5. Petrauskas, Rimvydas. The Lithuanian nobility in the late-fourteenth and fifteenth centuries: composition and structure // Lithuanian historical studies. - ISSN 1392-2343. - Vilnius. - 2002, vol. 7, p. 1-22
Patvirtinta IF taryboje 2008 m. rugsėjo 18 d. , protokolo Nr. 9.			
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus			